

Univerzita Palackého
v Olomouci

Univerzita Palackého
v Olomouci

Bezdůvodné obohacení judikatura 2019

doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M. (Passau)

28 Cdo 1060/2017: projektová dokumentace jako předmět díla

Skutkový stav:

- peněžitá náhrada za bezdůvodné obohacení, jež se mělo dostat žalované plněním žalobce podle účastníky uzavřené smlouvy o dílo, od které žalovaná odstoupila
- **bylo ujednáno, že výše investičních nákladů projektované stavby má činit maximálně 9 000 000 Kč včetně DPH.** Žalobcem zpracovaná projektová dokumentace byla žalované předána dne 1. 10. 2014, přičemž z výkazu výměr a položkového rozpočtu bylo zřejmé, že **výše investičních nákladů stavby bude činit přibližně 14 000 000 Kč včetně DPH, nikoliv dohodnutých 9 000 000 Kč včetně DPH.**
- z důvodu překročení finančního limitu nebylo možné tuto PD použít

NS:

- Nepostačuje vrácení dokumentu *in natura*.
- **Projektová dokumentace je dílem s nehmotným výsledkem ve smyslu § 2631 o. z., které je trvale zachyceno na hmotném nosiči. Bezdůvodné obohacení, kterého se žalované dostalo poskytnutím projektové dokumentace, proto nelze omezovat na listiny, jež jsou právě toliko hmotným nosičem díla vypracovaného žalobcem, nikoliv dílem samotným; bezdůvodné obohacení totiž v takovém případě spočívá v hodnotě projektu vypracovaného pro žalovanou, který je výsledkem výkonů žalobce a navazujících výsledků duševní práce.**

- Rozhodující není, jakou hodnotu pozbyl ochuzený, ale **o kolik se zvýšil majetek obohaceného**
- Hodnota bezdůvodného obohacení získaného převzetím projektové dokumentace bez zákonem aprobovaného důvodu, **není dána hodnotou prostředků vynaložených na tvorbu projektu, nýbrž hodnotou projektu takto vytvořeného (hodnotou díla)**. Také při ocenění prospěchu, kterého se objednateli dostalo v případě odstoupení od smlouvy o dílo, **není majetkovým vyjádřením tohoto prospěchu peněžitá částka, která odpovídá nákladům na zhotovení díla, nýbrž peněžitá náhrada odpovídající skutečnému majetkovému prospěchu objednatele díla (kdy je tak třeba zkoumat i využitelnost provedeného díla objednatelem)**. Při stanovení výše této peněžitě náhrady soud musí přiměřeně přihlídnout i k **případné vadnosti, či neúplnosti poskytnutého plnění, pokud má za následek snížení skutečného majetkového prospěchu objednatele díla**.
 - subjektivní hodnocení prospěchu
 - Problém vnuceného obohacení (srov. § 3001)

28 Cdo 2555/2018: BO z důvodu umístění věcí zůstavitele v jeho bytě, když nájem nepřechází na dědice.

Za situace, kdy po úmrtí nájemce **byt nadále užívá jeho dědic**, na kterého nepřešlo právo nájmu, **vzniká mu bezdůvodné obohacení v podobě plnění bez právního důvodu.**

Na odpovědnost za získané bezdůvodné obohacení **nemá vliv skutečnost, že okolnost, jež vedla k ponechání věcí v bytě, není důsledkem protiprávního jednání dědice a že ji nezavinil**, jelikož protiprávní úkon obohaceného ani jeho zavinění nejsou předpokladem odpovědnosti za bezdůvodné obohacení a podstatné je pouze to, že objektivně vznikl stav obohacení, k němuž došlo způsobem, který právní řád neuznává.

- Na uvedeném nic nemění skutečnost, že žalovaná neměla ke svému věcem po určitou dobu přístup, neboť za užívání bytu lze považovat již samotné umístění věcí v něm. Žalovaná tak vykonávala užívací právo, které by jí jinak příslušelo pouze z titulu platně uzavřené nájemní smlouvy.
- Skutková okolnost: I přes výzvu k vyklizení bytu, byt žalovaná byt nevyklidila, jelikož nedisponovala příslušnými klíči; naopak vyzvala žalobkyni ke zpřístupnění bytu.

IV. ÚS 1639/18: svéprávnost a BO

Skutkový stav: nezletilá (17 a půl roku) uzavřela se souhlasem své matky (sporná byla určitost) smlouvu o ubytování v domově mládeže, který se domáhal zaplacení částky 4.000 Kč z titulu této smlouvy

Právní posouzení:

- **V takovém případě však otázka svéprávnosti obohaceného nemá z hlediska uplatnění práv ochuzeného žádný význam, neboť by-li by tomu opačně, zákonodárce by jistě i zde, tak jako u právního jednání a deliktů, stanovil speciální režim pro nezletilé či osoby stížené duševní poruchou.**

- Jinými slovy **obohatili se nezletilý na úkor ochuzeného, není, pro posouzení oprávněnosti nároku ochuzeného z titulu práv z bezdůvodného obohacení, otázka míry svéprávnosti obohaceného jakkoliv relevantní.** Ústavní soud toliko připomíná, že v projednávané věci je zcela nepochybné, kdo se na úkor stěžovatelky bezdůvodně obohatil tím, že po dobu čtyř měsíců bezúplatně užíval její ubytovací zařízení.

Pozemní komunikace na cizím pozemku

28 Cdo 3310/2018

- **Plněním bez právního důvodu** je i užívání cizí věci
- Bylo-li nájemné v posuzovaném období **regulovanou cenou**, nemůže výše bezdůvodného obohacení přesáhnout částku omezenou cenovými předpisy
- Jestliže je v daných poměrech výše obvyklého nájemného závislá i na účelu a **způsobu užívání**, musí soud přihlídnout k tomu, jak ten, kdo se tímto způsobem obohatil, věc skutečně užíval a jaké nájemné by za takové užívání věci byl nucen za normálních okolností platit.
- **cenové mapy** nestanoví cenu pozemků v místě a čase obvyklou a nevyjadřují tedy reálnou hodnotu nemovitostí, nýbrž (obecně) slouží k oceňování stavebních pozemků na území obce či města převážně pro daňové účely a pro všechny ostatní případy, kdy je vyžadováno ocenění podle zvláštního předpisu, přičemž se v nich uvádějí jen ceny orientační

Veřejné prostranství na cizím pozemku

28 Cdo 3841/2017

- vznik bezdůvodného obohacení v důsledku využití pozemku coby veřejného prostranství komunikační nezbytností podmíněn není, požaduje se pouze **určenost dotčeného pozemku k uspokojování potřeb občanů obce**, potažmo existence **funkčního významu daného prostranství pro sídelní celek**.
- Současně **nelze ani vyloučit přítomnost veřejného zájmu na omezení úplaty**, jež je obec za užívání obdobných nemovitostí povinna jejich vlastníku poskytovat; ten však neopodstatňuje jakési nahodilé snižování zjištěné hladiny obvyklého nájemného, nýbrž **nachází svůj transparentní výraz v institutu cenové regulace**, v rámci níž cenové orgány autoritativně vymezují podmínky, za nichž se poskytují nájmy určitých druhů nemovitostí.

28 Cdo 699/2019: K pojmu veřejného prostranství

- Za veřejné prostranství nelze pokládat každý pozemek, který veřejnost užívá s ohledem na nepřítomnost technických překážek přístupu na něj.
- Je třeba též naplnění materiálního kritéria spočívajícího v určenosti dotčeného pozemku k uspokojování potřeb občanů obce, potažmo existenci funkčního významu daného prostranství pro sídelní celek. Pozemek, který je veřejností užíván **toliko živelně**, jež obec (především prostřednictvím územně plánovací dokumentace) nedestinuje k plnění veřejných účelů a **ve vztahu k němuž zůstává vlastníku zachována plná možnost vyloučit třetí osoby z jeho užívání**, lze jen stěží kvalifikovat jako veřejné prostranství ve smyslu § 34 zákona č. 128/2000 Sb., protože jeho užívání neohrazenou veřejností nedává vzejít bezdůvodnému obohacení na straně obce.

- V případě pozemku v obci, jenž sice je **přístupný každému, neboť jeho vlastník neusiluje o zamezení vstupu třetích osob na něj, avšak neslouží k uspokojování obecných potřeb a jehož vlastníku je ponechána na úvaze volba způsobu jeho využití**, aniž by bylo trváno na užívání pozemku jako veřejného prostranství, lze jen stěží dovozovat, že obec na úkor vlastníka realizuje užívací oprávnění k danému pozemku formou jeho účelového určení jako veřejného prostranství.
- V tomto směru je možno říci, že ztotožnění veřejného prostranství s pozemkem v obci, jehož přístupnost veřejnosti je dána pouze tím, že jeho vlastník nebrání procházejícím ve vstupu na pozemek, by odporovalo zmiňovanému ustanovení vyjadřujícímu význam určení pozemku pro potřeby občanů obce i logice věci, jež si žádá, aby přístupný každému bez omezení byl pozemek, u něž je to **významné z hlediska zajištění života v obci**, a nikoliv, aby jakýkoliv volně přístupný pozemek byl pokládán za důležitý pro život v obci, a jako takový bez dalšího zařazen do kategorie veřejného prostranství.

28 Cdo 1290/2018: Stavění promlčecí lhůty mezi nesezdanými partnery?

- neuzavřeli-li účastníci sporu manželství, nelze na jejich vzájemné nároky aplikovat § 114 obč. zák.
- Na vylíčeném **nezmění nic ani ustanovení § 646 o. z.**, podle něhož dojde ke stavění běhu promlčecí doby i ve vztazích mezi osobami žijícími ve společné domácnosti, jimiž mohou být právě nesezdaní partneři.
 - Důvod: nepřípustná retroaktivita

33 Cdo 5837/2017: Darování. Splnění dluhu.

Skutkový stav:

- žalobce (obdarovaný) a S. L. (dárkyně) uzavřeli dne 24. 4. 2013 ústně smlouvu, jíž S. L. darovala žalobci peněžní částku 232.500 Kč za účelem pořízení bydlení po ukončení studia. Finanční dar dárkyně po dohodě s obdarovaným poukázala na jím označený bankovní účet, jehož majitelkou je žalovaná (matka žalobce a dcera dárkyně). Žalovaná odmítla žalobci částku 232.500 Kč i přes výzvu vydat.

Právní posouzení:

- **vůle dárkyně jednoznačně směřovala k obdarování žalobce, nikoli žalované, a že na přání žalobce dárkyně poslala darované peníze na bankovní účet jeho matky (žalované), odkud měla být vyzvednuta v době, kdy si žalobce bude pořizovat vlastní bydlení; proto také svědkyně nechala na platební příkaz napsat poznámku Tomáškově na byt; žalovaná tudíž nejen že nemohla nezaregistrovat dojití platby, ale nemohla ani nabýt přesvědčení, že peníze jsou určeny jako dar pro ni.**

- Skutečnost, že žalobce **neměl** k bankovnímu účtu žalované **dispoziční oprávnění**, je z hlediska naplnění předpokladů § 628 odst. 2 obč. zák. irelevantní
- v posuzovaném případě není relevantní ani zjištění, zda žalovaná o sjednaném postupu účastníků darovací smlouvy věděla, resp. souhlasila s ním.
- Za situace, kdy byla nepochybně prokázána vůle dárkyně žalobci finanční částku darovat i vůle žalobce jako obdarovaného tento dar přijmout, přičemž darovaná finanční částka byla poukázána na platební místo označené obdarovaným, je darovací smlouva platně uzavřena, neboť došlo k odevzdání a převzetí předmětu darovací smlouvy finanční částky.

28 Cdo 5970/2016: Plnění za jiného

- **Jedná-li plnitel v přesvědčení, že vyrovnává svůj vlastní závazek vůči příjemci plnění, ačkoliv tomu tak ve skutečnosti není, jde o majetkový prospěch získaný bez právního důvodu a nárok na vydání bezdůvodného obohacení vzniká ochuzenému proti subjektu, jemuž bylo plněno.**
- **Současně však rozhodovací praxe mimo jiné dovodila, že je-li neplatně sjednána smlouva o převzetí dluhu a poskytne-li příjematel na základě ní určité plnění věřiteli, pohlíží se jako na bezdůvodně obohaceného na původního dlužníka, neboť podstata ujednání mezi ním a příjematelem tkví právě v tom, aby příjematel uhradil dluh za subjekt prvotně zavázaný, tj. na jeho místě.**

- Podobný náhled se prosazuje též při majetkovém přesunu na základě **neplatné dohody o přistoupení k závazku**, neboť i zde jde o vědomé plnění cizího dluhu (třebaže činěné pod vlivem domněnky o platnosti úkonu vedoucího ke změně okruhu účastníků závazkového vztahu), které může založit závazek z bezdůvodného obohacení ve smyslu § 454 obč. zák.
- Popsané judikatorní závěry tedy nasvědčují tezi, že není vyloučeno uvažovat o použití skutkové podstaty plněním za jiného tam, kde plnitel **poskytuje majetkové hodnoty veden představou, že jej k tomu zavazuje právní důvod (přestože tomu tak ve skutečnosti není), pakliže podstatou jeho domnělé právní povinnosti je plnění místo třetího, tj. pokud vůle osoby, jež plnění poskytuje, směřuje k zapravení materiálně cizího dluhu (a její omyl tak spočívá v pouze v myšlence, že tak učinit musí, neboť ji k tomu nutí platně vzniklý závazek, ač zde reálně odpovídající právní titul není).**

- Poskytl-li pojistitel peněžité plnění poškozenému coby náhradu škody způsobené pojištěným v mylném domnění, že je k tomu povinen na základě sjednané smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu, vzniká mu nárok na vydání bezdůvodného obohacení vůči osobě, za niž plnil (pojištěnému), nikoli proti subjektu, jemuž plnil (poškozenému).
 - Ale: plnění za jiného X plnění nedluhu

28 Cdo 208/2019: vědomé plnění nedluhu

- **Pro plnění za jiného je současně charakteristické, že si plnitel počíná s vědomím, že nemá právní povinnost plnit a že majetkové hodnoty poskytuje za jiného.**
- Ustanovení § 2997 odst. 1, věty druhé, o. z. tedy ze shora předestřených důvodů nelze vykládat tak, že by již samo vědomí plnitele o absenci jeho povinnosti k úhradě cizího dluhu vylučovalo vznik nároku na vydání bezdůvodného obohacení vůči osobě, za niž plnil a již se zánikem dluhu dostalo majetkového prospěchu.

- Argumenty: komparativní, odkazy na literaturu, zdůrazňuje jen argument jazykový „vrácení“
- Současně uvádí: Nelze popřít, že judikatura připouští aplikaci skutkové podstaty bezdůvodného obohacení **plněním za jiného** též v případech, v nichž **plnitel sice jedná v omylu**, že plněním dostává vlastní povinnosti, která objektivně neexistuje, avšak obsahem této jeho povinnosti je vyrovnání materiálně cizího dluhu

28 Cdo 1948/2018: *condictio ob rem* I.

- je-li bezdůvodné obohacení získáno **plněním na základě neformálního příslibu poskytnutí protihodnoty** (jenž může **být právním důvodem** pro realizované plnění i v případě, že mezi stranami byla rovněž sjednána smlouva, již stíhá neplatnost, **odpadá dotčený právní důvod ve chvíli, kdy se stane zřejmým, že daný příslib nebude realizován**
 - Spíše: dohoda o účelu poskytnutého plnění

28 Cdo 25/2019: Záloha. Condictio ob rem II.

- **Zálohou** je v občanskoprávních vztazích míněna část platby poskytnutá předem, zpravidla před vznikem práva na zaplacení konečné platby smlouvou sjednané (ceny kupní, ceny díla, provize atd.), případně platba uhrazená ještě před uzavřením určité smlouvy (§ 498 obč. zák.).
- **Právním důvodem** k poskytnutí zálohy je závazek k úhradě určité (konečné) sumy vyplývající z konkrétního smluvního ujednání. Principiálně platí, že odpadne-li (nenastane-li) právní důvod, na jehož základě byla záloha jako částečné plnění poskytnuta, je třeba ji vrátit, není-li ve smlouvě dohodnuto jinak.
- Nárok na vrácení zálohy poskytnuté v souvislosti se zamýšlenou **koupí, která se později nerealizovala**, je třeba po právní stránce posoudit jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení získaného plněním, jehož **právní důvod dodatečně odpadl** (§ 451 odst. 2 obč. zák.)

28 Cdo 1215/2019. **Condictio ob rem III.**

- neformální příslib převodu nemovitostí
- Bezdůvodné obohacení může nastat i v případě **oprávněného předpokladu, že dojde k převodu vlastnictví konkrétní majetkové hodnoty, jenž se však posléze neuskuteční.**
- Nárok na vydání bezdůvodného obohacení vzniklého tím, že důvod plnění odpadl, je pak založen i v situaci, kdy **vlastník odmítne podle příslibu dále jednat nebo vytvoří-li takový stav, kdy je zřejmé, že příslib nebude uskutečněn.**

32 Cdo 5095/2015: podnik jako předmět BO

Jestliže se prodávající, jemuž byl podle § 457 obč. zák. vrácen podnik jako plnění z neplatné smlouvy o prodeji podniku, domáhá peněžité náhrady za rozdíl mezi hodnotou podniku při jeho odevzdání kupujícímu a jeho hodnotou při vrácení, nemůže jít o nárok podle § 457 obč. zák., nýbrž toliko o náhradu škody.

28 Cdo 4184/2018: Autonomní centrum Klinika

Ke stanovení výše náhrady

- Bylo zjištěno: budova vykazuje vyšší stupeň technického i morálního opotřebení, přičemž pro uvedení objektu do užívání je nutná rekonstrukce a výměna téměř všech prvků a vybavení krátkodobé životnosti, a že **bez dalších oprav není budova vhodná k pronajmutí.**
- s ohledem na specifické okolnosti konkrétní věci není (samozřejmě) vyloučen ani úsudek, že nemovitou věc **nebylo vůbec možné v relevantním období pronajmout, a užívací právo k ní tudíž mělo nulovou hodnotu, pročež by ani nemohlo být usuzováno na vznik obohacení subjektu, který ji užíval.**

28 Cdo 3277/2018: Bezdůvodné užívání věci, která je nezpůsobilým předmětem nájmu

Skutkový stav: žalobkyně uzavřela se žalovaným dne 15. 3. 2007 smlouvu o koupi osobního automobilu značky BMW. Žalovaný **od kupní smlouvy dne 7. 5. 2009 odstoupil** pro vady předmětu koupě (nebylo možné seřídít geometrii náprav), až do 8. 8. 2012, kdy vůz převzala žalobkyně, **však vozidlo dále užíval.**

Právní posouzení: Pokud užívaný statek s ohledem na svůj stav nebyl vůbec způsobilý pronájmu za jakkoli nízké nájemné, je možné dovodit, že uzurpované užívací právo mělo nulovou hodnotu, a povinnost vydat bezdůvodné obohacení tak uživateli nevznikla.

28 Cdo 1335/2019: : užívání nebytových prostor po skončení nájmu; sjednaná výše nájemného dle OZ 1964

Skutkový závěr: oba účastníci byli srozuměni s tím, že i v období od 1. 9. 2010 do 31. 5. 2013 (bezprostředně navazujícím na ukončení nájemního vztahu), kdy žalovaný užíval tyto prostory bez právního důvodu, zůstanou platby za užívání nebytového prostoru žalovaným ve výši původně sjednaného nájemného a že účastníci takto jednali (???)

Právní posouzení: účastníci se po skončení nájmu částečně konkludentně a částečně výslovně dohodli na tom, že žalovaný bude i v uvedeném období od 1. 9. 2010 do 31. 5. 2013 **platit úhradu za užívání** nebytových prostor ve výši, která odpovídala výši nájemného sjednaného za trvání nájemního poměru (§ 671 obč. zák. ve spojení s § 7 odst. 1 zákona č. 116/1990 Sb.)

K problematice vad předmětu nájmu:

- Nepřípadná je taktéž námitka dovolatele, že odvolací soud nezohlednil jím tvrzené vady předmětu nájmu (faktické užívání méně místností, promrzání odpadního potrubí při opravě fasády). V tomto ohledu je možno poukázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4566/2010, v němž bylo dovozeno, že **vady nebytových prostor by bylo možné vytknout pouze v situaci, kdy by mezi účastníky existovala platná nájemní smlouva pokrývající příslušné období.** Pokud taková smlouva neexistovala, ať už proto, že nájemní vztah skončil výpovědí, či proto, že smlouva byla neplatná, **nemůže se žalovaný dovolávat existence těchto vad, když k užívání prostor ho nikdo nenutil a on tak činil dobrovolně.**
- Zcela odlišně, než v případě Kliniky, nebo vadného automobilu

28 Cdo 1297/2019: Plnění promlčeného dluhu na základě pravomocného, následně zrušeného rozsudku, ve kterém soud nesprávně posoudil právě otázku promlčení

- Obecně: 31 Cdo 3309/2011
- bezdůvodné obohacení vzniká rovněž v případě, plnil-li subjekt povinnost, jíž odpovídající právo protistrany bylo již promlčeno, proto, že mu tak ukládalo pravomocné soudní rozhodnutí, jež bylo v důsledku úspěšného uplatnění mimořádného opravného prostředku zrušeno. Dovodil, že v naznačeném případě **nelze bez dalšího uvažovat o dobrovolném zaplacení (promlčeného) dluhu**, nýbrž motivaci ke splnění povinnosti představuje právě později zrušené soudní rozhodnutí coby procesněprávní důvod, pročež takové plnění nevyvolává účinky ve smyslu § 455 obč. zák.

Univerzita Palackého
v Olomouci

28 Cdo 756/2019: stavba na cizím pozemku

Ke vzniku bezdůvodného obohacení vlastníka nemovité stavby na úkor vlastníka pozemku přitom dochází i tehdy, nemá-li její vlastník ke stavbě přístup.

28 Cdo 2359/2012: bezdůvodné užívání letiště

- Letiště H. je **samostatným trhem**, protože na něm existuje omezený počet subjektů na straně pronajímatelů i nájemců a z důvodu zastavění pozemků stavbami nájemců není pravděpodobné, aby na tento trh vstoupil nový subjekt.
- Stručně řečeno, **o žádný pozemek ani žádného nájemce neprobíhá soutěž**. Z předeslaných důvodů je trh s pozemky v areálu letiště H. **uzavřeným trhem a podmínky na něm nelze označit za běžné**. Proto také lze souhlasit s argumentem žalobců, že by bylo absurdní, aby v uzavřeném prostředí areálu letiště, byla stanovena obvyklá výše nájemného za použití porovnávací metody, která je determinována **deformovanou výší nájemného** dosahovanou u ostatních pronajímatelů, kteří se tržně nechovají.

28 Cdo 3465/2018: Obvyklá cena užívání zastavěného pozemku I.

- výslednou částku dovodily z ceny pozemku za současné reflexe jeho zatížení v podobě stavby na něm zřízené, s níž souvisí i omezení jeho užívání, jež se do konečné sumy nutně promítá**

28 Cdo 3465/2018: Obvyklá cena užívání zastavěného pozemku II.

- výši bezdůvodného obohacení nabytého užíváním daného pozemku je třeba stanovit se zřetelem k hladině v daném místě a čase obvyklého nájemného, přičemž ovšem **nelze odhlížet od skutečnosti, že se v aktuálním případě jedná o pozemek zastavěný**, neboť opačným přístupem by byl navozován stav neodpovídající skutečnosti a výše peněžitě náhrady by nebyla ekvivalentní částkám vynakládaným na užívání obdobné nemovitosti.
- **Bez vlivu na výši bezdůvodného obohacení oproti tomu je fakt, který subjekt dotčený pozemek užívá**, pročez nemůže být determinována jeho předpokládanou vysokou atraktivitou právě pro žalovanou, jakožto majitelku na něm stojící stavby.
- MS Praha: stanovil obvyklé nájemné o **50 % nižší, než by činilo u pozemku nezastavěného**

28 Cdo 2506/2018: obvyklé nájemné bytu

- Pokud žalovaní platili ve vyklizovaném bytě tzv. regulované nájemné, automaticky to neznamena, že užívání náhradního bytu nebude spojeno s placením tzv. tržního nájemného (které je zpravidla podstatně vyšší než tzv. regulované nájemné).
- Podmínky přiměřenosti náhradního bytu se váží k bytu jako takovému, nikoliv však k podmínkám, za nichž je (bude) užíván. **Nelze totiž vycházet z takové výše nájemného, která přežívá z doby, kdy platila protiústavní úprava regulace nájemného.**

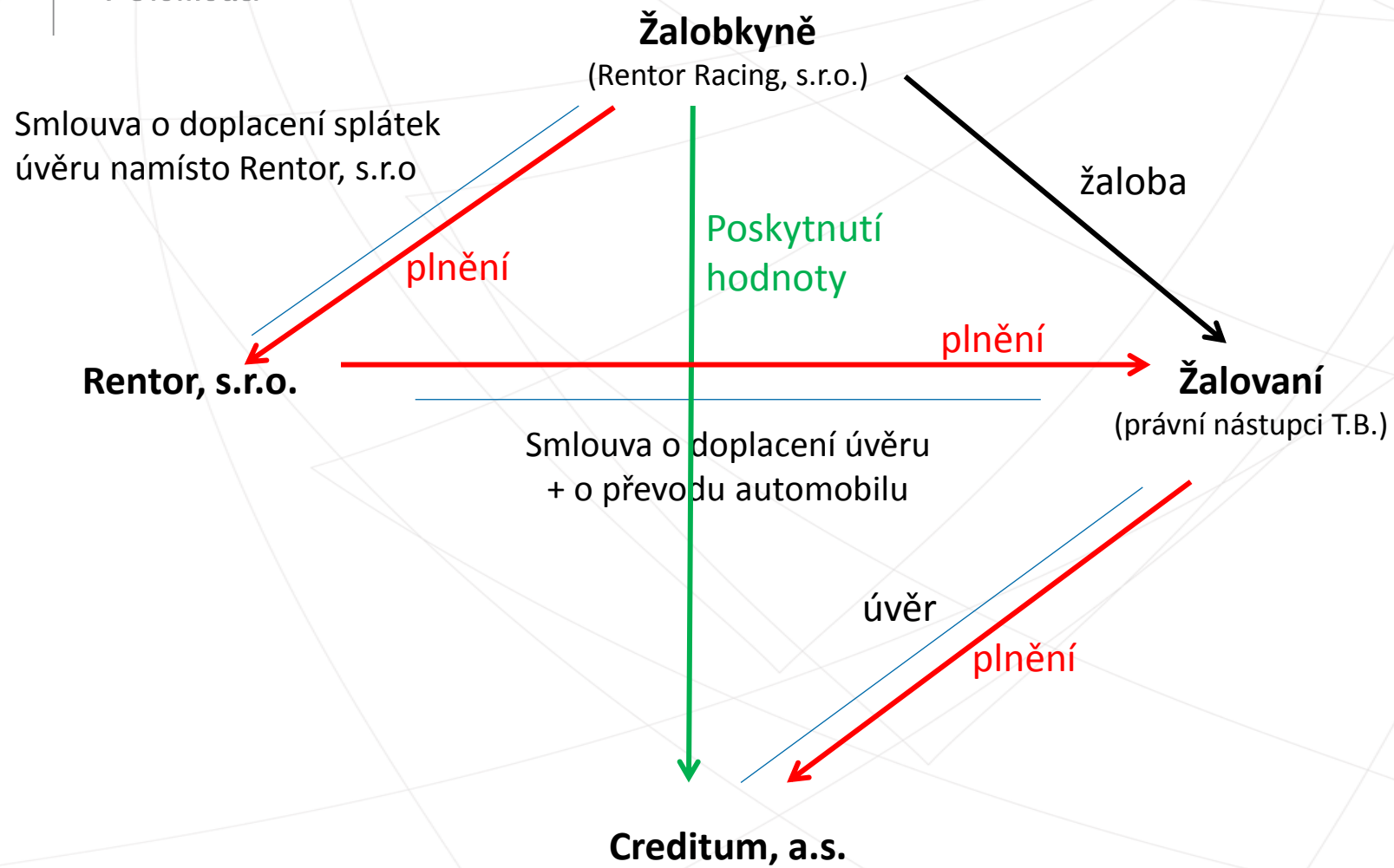

28 Cdo 694/2019: Více vztahů plnění

Skutkový stav: právní předchůdce žalovaných, T. B. starší, uzavřel smlouvu se společností RENTOR s.r.o. V souladu s tímto právním jednáním měla zmíněná společnost platit na účet úvěrové společnosti Credium, a.s., splátky úvěru za pana B., jenž se zavázal, že po doplacení úvěru převede bezúplatně na společnost RENTOR s.r.o. vlastnické právo k automobilu. Žalobkyně (tj. RENTOR RACING s.r.o.) následně sjednala se společností RENTOR s.r.o. (trpící nedostatkem finančních prostředků) dohodu, jež ji zavazovala k tomu, aby za danou obchodní korporaci splnila dluh vůči T. B. staršímu spočívající v placení splátek úvěru. Nyní projednávanou žalobou se žalobkyně z titulu bezdůvodného obohacení domáhá vydání plnění, které od června 2014 do července 2015 na splátkách úvěru uhradila.

Univerzita Palackého
v Olomouci

- OZ 1964: spočívá-li bezdůvodné obohacení v plnění na základě neplatné nebo zrušené smlouvy, **jsou ve vzájemném vztahu pouze její účastníci**, což platí také v případě, že se v souvislosti s plněním z této smlouvy obohatil i někdo jiný, popřípadě vzniklo-li ve vazbě na plnění podle daného právního úkonu bezdůvodné obohacení též na úkor někoho jiného.
- Nastíněný výklad je **zdůvodněn vzájemnou spjatostí práv a povinností stran smlouvy, které mezi sebou dobrovolně založily právní poměr, a měly by tudíž nároky odvíjející se od dotčeného kontraktu** (ať již na vydání protiplnění, nebo na vrácení poskytnutých hodnot coby bezdůvodného obohacení v případě vadnosti či zrušení daného právního důvodu) **uplatňovat jedna vůči druhé.**

- **A contrario** z něj pak také vyplývá, že nejsou-li splněny podmínky uplatnitelnosti nároku na vydání bezdůvodného obohacení vůči třetímu subjektu vypočtené v § 2995 o. z., je k vrácení prospěchu získaného plněním dle vadné, popřípadě zrušené smlouvy v zásadě povinen smluvní protějšek plnitele.
- Pro správnou aplikaci výše provedeného výkladu na řešenou věc **je pak nutné analyticky odlišit jednotlivé právní poměry mezi dotčenými subjekty**
- **hovoří-li o otázce objektivního přičítání plnění k závazku z příjemcova hlediska.** Tato koncepce byla dosud traktována spíše v odborné literatuře než v judikatuře Nejvyššího soudu a z právě citovaných rozhodnutí nevyplývá. I kdyby ale dovolací soud přijal za svůj názor, že pro posouzení otázky, zda byl sporný majetkový prospěch poskytnut v rámci smluvního plnění nebo bez souvislosti se sjednaným závazkem, je rozhodující objektivizované hledisko příjemce, žalobkyni by to nebylo nikterak ku prospěchu...

PI.ÚS-st. 48/18 : Podílové spoluvlastnictví a užívání společné věci bez právního důvodu

- *Užívání společné věci může být in concreto určeno **dohodou** spoluvlastníků nebo jejich **většिनovým rozhodnutím** (§ 139 odst. 2 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., § 1128 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.) nebo též **rozhodnutím soudu** (§ 139 odst. 3 občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., § 1139 občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.).*
- *Náhrada se v tomto případě odvozuje od obecné úpravy náhrady za omezení vlastnického práva (čl. 11 odst. 4 Listiny) a lze ji dovodit též z § 137 OZ 1964 či z § 1122 odst. 1 OZ 2012. Zde je třeba posoudit kauzu; zejména pokud dotčený spoluvlastník souhlasil, nebo hlasoval pro určitý způsob správy.*

- *Jiná situace nastává, užívá-li spoluvlastník společnou věc nad rámec svého podílu bez právního důvodu, event. bez spravedlivého důvodu (bez dohody všech spoluvlastníků, nebo bez závazného rozhodnutí většiny spoluvlastníků, či bez rozhodnutí soudu).*
- *spoluvlastník nemůže „bez dalšího“ užívat společnou věc nad rámec svého spoluvlastnického podílu, a to na úkor dalších spoluvlastníků; samotná existence spoluvlastnictví ke společné věci není právním důvodem k takovému užívání.*
- *V režimu OZ 1964 šlo o bezdůvodné obohacení bez právního důvodu (§ 451 odst. 2), v režimu OZ 2012 jde o konkrétní skutkovou podstatu bezdůvodného obohacení (§ 2991 odst. 2).*

28 Cdo 3300/2018: Vázanost dohodou o správě společné věci

- Pokud jde o samotnou otázku vázanosti spoluvlastníka dohodou o správě společné věci, kterou uzavřel jeho právní předchůdce, je třeba připomenout závěr vyslovený v konstantní judikatuře Nejvyššího soudu, dle něhož **změna v osobě jednoho ze spoluvlastníků sama o sobě není podstatnou změnou poměrů, která by měla vliv na vázanost smluvních projevů spoluvlastníků o užívání společné věci.**
- Nabyvatel spoluvlastnického podílu **není** navzdory vázanosti dohodou o správě společné věci sjednanou jeho právním předchůdcem **ponechán bez ochrany.**
 - Mohou mu svědčit **obligační nároky vůči převodci** vyplývající z vad převáděného podílu
 - Může se domáhat ochrany podle **§ 1139 o. z.**

28 Cdo 899/2019: Dispozice s prostředky na účtu

- peníze složené na běžném účtu jsou v majetku peněžního ústavu, zatímco **majitel účtu** je nadán toliko **pohledávkou**, jíž koresponduje povinnost banky uskutečňovat v souladu s jeho příkazy převody či výplaty předmětných aktiv
- Finanční instituci pak mohou udílet pokyny k uskutečnění peněžních transferů rovněž **tzv. osoby s dispozičním právem k účtu**, jež vůči bance realizují oprávnění obligační povahy
- **Ve vztahu mezi majitelem účtu a disponentem však samotná existence dispozičního oprávnění nepředstavuje právní titul pro přesun majetkových hodnot**

Univerzita Palackého
v Olomouci

Děkuji za pozornost!